

DI SẢN ĐẤT TỔ

TÍN NGƯỠNG
THỜ CÚNG
HÙNG VƯƠNG

WORSHIP OF HÙNG KINGS
IN PHÚ THỌ

SÁCH ĐIỆN TỬ SONG NGỮ VIỆT - ANH

Học liệu khám phá dành cho học sinh THCS

2026

LỜI NGỎ • PREFACE

Cuốn sách nhỏ này mời các bạn học sinh khám phá Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương ở Phú Thọ qua những câu chuyện ngắn, kiến thức có nguồn và nhiệm vụ quan sát. Đây là một thực hành văn hóa sống, được cộng đồng duy trì, không chỉ là những công trình kiến trúc hay một lễ hội.

This short bilingual book invites secondary-school students to explore the worship of Hùng Kings in Phú Thọ through concise explanations and learning activities. It is a living cultural practice sustained by communities, not merely a group of buildings or a festival.

CÁCH ĐỌC / HOW TO USE

Mỗi chủ đề có hai trang liên tiếp: tiếng Việt trước, tiếng Anh sau. Đọc phần tiếng Việt để hiểu ý chính; thử diễn đạt lại bằng tiếng Anh, rồi trả lời câu hỏi “Em thử nhé”.

Each topic has two consecutive pages: Vietnamese first, English next. Read, compare key vocabulary and complete the short activity.

Lưu ý: Những câu chuyện về thời đại Hùng Vương có thể mang yếu tố truyền thuyết. Cuốn sách phân biệt truyền thuyết với thông tin về thực hành tín ngưỡng được ghi nhận.

Nguồn nền tảng: UNESCO, hồ sơ “Worship of Hùng kings in Phú Thọ” (2012), hồ sơ số 00735.

MỤC LỤC • CONTENTS

- 01 Tín ngưỡng là gì?**
What is this belief?
- 02 Cội nguồn và ký ức cộng đồng**
Origins and collective memory
- 03 Không gian thờ tự**
Places of worship
- 04 Nghi lễ và ngày Giỗ Tổ**
Rituals and commemoration
- 05 Cộng đồng gìn giữ di sản**
Community safeguarding
- 06 Giá trị văn hóa và UNESCO**
Cultural values and UNESCO
- 07 Di sản trong trường học**
Heritage in school
- 08 Em là đại sứ di sản**
Become a heritage ambassador

Cuối sách / At the end

Từ vựng song ngữ • Câu hỏi tự kiểm tra • Nguồn tham khảo

TÍN NGƯỠNG LÀ GÌ?

Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương là thực hành tưởng nhớ, tri ân các Vua Hùng – những vị vua gắn với câu chuyện dựng nước trong ký ức văn hóa của người Việt. Hoạt động này được duy trì qua các nghi lễ, dâng hương, lễ vật, hành hương và sinh hoạt cộng đồng.

Điều quan trọng nhất không chỉ là thăm một ngôi đền, mà là hiểu vì sao nhiều thế hệ cùng hướng về cội nguồn. Mỗi gia đình và cộng đồng có thể biểu đạt lòng biết ơn qua những hình thức phù hợp với tập quán.

GHI NHỚ | Di sản sống được cộng đồng thực hành và truyền lại.

Em thử nhé: Viết một câu giải thích vì sao đây là di sản phi vật thể, dù có nhiều ngôi đền gắn với di sản.

WHAT IS THIS BELIEF?

The worship of Hùng Kings is a cultural practice of remembrance and gratitude toward the Hùng Kings, who are associated with the founding of the country in Vietnamese cultural memory. It includes ceremonies, incense offerings, pilgrimages and community activities.

The focus is not simply on visiting a temple. It is on understanding why generations of people remember their origins together. People express gratitude through practices shaped by their communities.

TAKEAWAY | Living heritage is practised and passed on by communities.

Try this: Explain in one sentence why the heritage is intangible although temples are important sites.

CỘI NGUỒN VÀ KÝ ỨC CỘNG ĐỒNG

Các câu chuyện về các Vua Hùng và thời kì Văn Lang hiện diện trong truyền thuyết, sách học và ký ức của nhiều thế hệ. Đó là một phần của cách người Việt kể về cội nguồn và hình thành ý thức cộng đồng.

Khi tìm hiểu di sản, chúng ta cần phân biệt truyền thuyết với những kết luận lịch sử dựa trên tư liệu và nghiên cứu. Truyền thuyết mang giá trị văn hóa; việc kiểm chứng một sự kiện lịch sử cần bằng chứng phù hợp.

GHI NHỚ | Tôn trọng truyền thuyết và biết kiểm chứng thông tin.

Em thử nhé: Chọn một câu chuyện về thời đại Hùng Vương và viết rõ: phần nào là truyền thuyết, phần nào em cần tìm tài liệu để kiểm chứng?

ORIGINS AND COLLECTIVE MEMORY

Stories of the Hùng Kings and the Văn Lang period appear in legends, learning materials and shared memory. They help people express a sense of origin and belonging.

When studying heritage, we should distinguish legends from historical conclusions supported by evidence. Legends have cultural value, while claims about specific events require careful verification.

TAKEAWAY | Respect legends and check historical claims.

Try this: Choose a story about the Hùng Kings. Identify what belongs to legend and what would need historical evidence.

KHÔNG GIAN THỜ TỰ

Núi Nghĩa Lĩnh và Khu di tích lịch sử Đền Hùng tại Phú Thọ là trung tâm tiêu biểu của hoạt động tưởng nhớ các Vua Hùng. Trong quần thể di tích có Đền Hạ, Đền Trung, Đền Thượng, Đền Giếng cùng các công trình liên quan.

Tín ngưỡng không chỉ tồn tại tại một địa điểm. UNESCO ghi nhận hoạt động thờ cúng Hùng Vương được cộng đồng duy trì tại nhiều địa điểm ở Phú Thọ và những nơi khác trên cả nước.

GHI NHỚ | Đền, miếu là không gian vật thể; tín ngưỡng là thực hành phi vật thể.

Em thử nhé: Trên một bản đồ, tìm Phú Thọ và đánh dấu khu vực Đền Hùng. Nêu sự khác nhau giữa “địa điểm thờ tự” và “thực hành tín ngưỡng”.

PLACES OF WORSHIP

Nghĩa Lĩnh Mountain and the Hùng Temple historical site in Phú Thọ are major centres for commemorating the Hùng Kings. The complex includes Hạ Temple, Trung Temple, Thượng Temple, Giếng Temple and related structures.

The worship is not limited to one place. UNESCO records that communities maintain related practices at many sites in Phú Thọ and elsewhere in Viet Nam.

TAKEAWAY | Temples are physical places; the belief is intangible practice.

Try this: Locate Phú Thọ on a map. Explain the difference between a physical worship site and a living cultural practice.

NGHI LỄ VÀ NGÀY GIỖ TỔ

Ngày Giỗ Tổ Hùng Vương được tưởng niệm vào mùng 10 tháng Ba âm lịch. Tại Đền Hùng và nhiều nơi, các hoạt động tưởng nhớ tổ tiên diễn ra với sự tham gia của cộng đồng.

Hồ sơ UNESCO mô tả các nghi lễ dâng hương, lễ vật từ gạo như bánh chưng, bánh giầy, đoàn rước, trống chiêng, lời khấn và một số hình thức nghệ thuật dân gian. Các hoạt động cụ thể có thể khác nhau theo địa phương và thời điểm.

GHI NHỚ | Tham gia tìm hiểu di sản với thái độ trang nghiêm, tôn trọng.

Em thử nhé: Hãy lập một bảng hai cột: “Hoạt động được ghi nhận” và “Ý nghĩa em hiểu được”. Không tự ý tái hiện nghi lễ linh thiêng trong lớp.

RITUALS AND COMMEMORATION

The ancestral commemoration of the Hùng Kings takes place on the tenth day of the third lunar month. At the Hùng Temple and other places, communities gather to remember their ancestors.

UNESCO describes incense offerings, rice-based delicacies such as square and glutinous cakes, processions, drums, gongs, prayers and folk performances. Local forms can differ by place and occasion.

TAKEAWAY | Learn about rituals with care and respect.

Try this: Make a two-column chart: “Observed practice” and “Meaning”. Do not stage sacred rites casually in class.

CỘNG ĐỒNG GÌN GIỮ DI SẢN

Một di sản phi vật thể chỉ sống khi cộng đồng tiếp tục thực hành, truyền dạy và coi đó là một phần đời sống của mình. Các ban tổ chức lễ hội, người am hiểu nghi lễ và những người chăm nom nơi thờ tự có vai trò quan trọng trong việc duy trì thực hành.

Sự gìn giữ không chỉ là ghi hình và đăng lên mạng. Cần tôn trọng sự đồng thuận của cộng đồng, quy định tại nơi thờ tự và giới hạn của những nội dung không phù hợp để công khai.

GHI NHỚ | Cộng đồng là chủ thể quan trọng của di sản.

Em thử nhé: Phỏng vấn người am hiểu di sản bằng những câu hỏi lịch sự, xin phép trước khi ghi âm hoặc chụp ảnh.

COMMUNITY SAFEGUARDING

Intangible heritage remains alive when communities continue to practise, teach and value it. Festival organisers, knowledgeable practitioners and temple caretakers help maintain the rituals and places of worship.

Safeguarding is more than filming and posting online. It involves community consent, respect for site rules and awareness that some sacred practices should not be displayed without permission.

TAKEAWAY | Communities are central to living heritage.

Try this: Prepare respectful interview questions and ask permission before recording or photographing anyone.

GIÁ TRỊ VĂN HÓA VÀ UNESCO

Năm 2012, “Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương ở Phú Thọ” được UNESCO ghi danh vào Danh sách Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại. Việc ghi danh giúp thế giới nhận biết giá trị của thực hành này và khuyến khích bảo vệ di sản.

Di sản thể hiện lòng tri ân tổ tiên, cảm thức về nguồn cội và sự gắn kết cộng đồng. UNESCO nhấn mạnh vai trò của giáo dục, nghiên cứu, nâng cao nhận thức và sự tham gia của cộng đồng trong bảo vệ di sản.

GHI NHỚ | UNESCO ghi danh và cộng đồng tiếp tục gìn giữ.

Em thử nhé: Giải thích vì sao “được UNESCO ghi danh” không có nghĩa là di sản chỉ thuộc về một tổ chức quốc tế.

CULTURAL VALUES AND UNESCO

In 2012, the “Worship of Hùng kings in Phú Thọ” was inscribed on UNESCO’s Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. Inscription raises awareness and encourages safeguarding.

The practice expresses gratitude to ancestors, a sense of origin and community solidarity. UNESCO highlights research, education, awareness-raising and community participation in safeguarding heritage.

TAKEAWAY | UNESCO inscribes; communities sustain.

Try this: Explain why UNESCO inscription does not mean the heritage belongs to an international organisation.

DI SẢN TRONG TRƯỜNG HỌC

Học sinh THCS có thể tiếp cận di sản qua bài học Lịch sử và Địa lí, Giáo dục địa phương, các buổi tham quan, sách điện tử song ngữ hoặc hoạt động câu lạc bộ. Mỗi hình thức có thể mạnh riêng: sách giúp đọc sâu; hình ảnh hỗ trợ quan sát; thảo luận giúp hiểu ý nghĩa.

Khi sử dụng học liệu số, em nên chọn thông tin có nguồn rõ ràng, kiểm tra chú thích hình ảnh và so sánh với tư liệu chính thống. Không chia sẻ thông tin chưa kiểm chứng về nghi lễ hoặc lịch sử.

GHI NHỚ | Học di sản là hiểu, kiểm chứng và ứng xử có trách nhiệm.

Em thử nhé: Tìm một thông tin trong sách này, đối chiếu với trang UNESCO ghi ở phần nguồn và tóm tắt bằng ba câu.

HERITAGE IN SCHOOL

Lower-secondary students can explore heritage in History and Geography, local education, school visits, bilingual ebooks and clubs. Each form has strengths: books support careful reading, images support observation and discussion encourages reflection.

When using digital materials, choose well-sourced information, check image captions and compare claims with reliable references. Do not share unverified statements about rituals or history.

TAKEAWAY | Learning heritage means understanding and acting responsibly.

Try this: Choose one fact from this book, check the UNESCO source at the end and summarise it in three sentences.

EM LÀ ĐẠI SỨ DI SẢN

Mỗi học sinh có thể góp phần lan tỏa giá trị di sản bằng một việc nhỏ: giới thiệu đúng thông tin, kể một câu chuyện đã đối chiếu nguồn, hướng dẫn bạn đọc học liệu hoặc thiết kế tấm thiệp tuyên truyền có chú thích.

Một sản phẩm truyền thông tốt cần trả lời: Em muốn nói điều gì? Thông tin lấy từ đâu? Hình ảnh có được phép sử dụng không? Người xem có thể kiểm tra ở đâu?

GHI NHỚ | Giới thiệu đúng, tôn trọng cộng đồng, ghi rõ nguồn.

Em thử nhé: Soạn thông điệp 40-60 chữ về giá trị “Uống nước nhớ nguồn” và ghi một nguồn tham khảo.

BECOME A HERITAGE AMBASSADOR

Every student can help share heritage through small actions: presenting verified information, telling a well-sourced story, helping friends read a resource or creating a short message with proper image credits.

Good communication should answer: What do I want to say? Where does the information come from? May I use the images? How can readers check the facts?

TAKEAWAY | Be accurate, respectful and transparent about sources.

Try this: Write a 40-60-word message about gratitude to ancestors and cite one source.

TỪ VỰNG VIỆT - ANH • GLOSSARY

Tín ngưỡng — belief / religious practice

Di sản phi vật thể — intangible cultural heritage

Thờ cúng tổ tiên — ancestor worship

Nghi lễ — ritual

Cộng đồng — community

Ghi danh — inscription

Bảo vệ di sản — safeguarding

Không gian thờ tự — place of worship

Dâng hương — incense offering

Ngày Giỗ Tổ — ancestral commemoration

TỰ KIỂM TRA • QUICK CHECK

1. UNESCO ghi danh di sản vào năm nào? / In which year was the heritage inscribed?

.....

2. Vì sao tín ngưỡng được gọi là di sản phi vật thể? / Why is the practice intangible?

.....

3. Nêu hai hình thức tưởng nhớ được ghi nhận. / Name two recorded practices.

.....

4. Điều gì cần lưu ý khi sử dụng ảnh tại nơi thờ tự? / What should we consider before using photographs?

.....

5. Em có thể làm gì để giới thiệu di sản đúng cách? / How can you responsibly share this heritage?

.....

Gợi ý: hãy tìm đáp án ở các chủ đề 01, 04, 05, 06 và 08. / Find answers in topics 01, 04, 05, 06 and 08.

TÀI LIỆU VÀ GHI CHÚ NGUỒN

NGUỒN CHÍNH / MAIN REFERENCES

UNESCO Intangible Cultural Heritage (2012). Worship of Hùng kings in Phú Thọ. Representative List, file 00735.

<https://ich.unesco.org/en/RL/worship-of-hung-kings-in-phu-th-00735>

UNESCO Intergovernmental Committee (2012). Decision 7.COM 11.36.

<https://ich.unesco.org/en/decisions/7.COM/11.36>

Khu di tích lịch sử Đền Hùng. Thông tin về quần thể di tích và các điểm thờ tự: <https://denhung.vn/> (đối chiếu khi sử dụng).

GHI CHÚ HÌNH ẢNH / IMAGE NOTE

Hình đền, núi và đường nét trang trí trong ebook là minh họa đồ họa do nhóm biên soạn tạo để thể hiện chủ đề; không phải ảnh tư liệu hay ảnh chụp tại Đền Hùng. Khi bổ sung ảnh thực địa, cần xin phép và ghi nguồn rõ ràng.

The temple and landscape illustrations are original graphic motifs, not documentary photographs of the Hùng Temple site. Credit and obtain permission for any photographs added later.

Thông điệp / Message

HIỂU CỘI NGUỒN - TRÂN TRỌNG DI SẢN - LAN TỎA CÓ TRÁCH NHIỆM